

Regeringskansliet
(Infrastrukturdepartementet)
Enheten för samhällets
digitalisering
103 33 STOCKHOLM

Betänkandet Säker och kostnadseffektiv it-drift – förslag till varaktiga former för samordnad statlig it-drift (SOU 2021:97)

(Ert dnr I2021/03265)

Statens servicecenter vill inledningsvis framföra att myndigheten i allt väsentligt tillstyrker betänkandets förslag avseende en utvecklad och samordnad statlig it-drift.

Nedan förslag och synpunkter lämnas med utgångspunkt i Statens servicecenters erfarenheter av att samordna statliga administrativa tjänster, samt som kundmyndighet till Försäkringskassans tjänsteleverans av it-drift.

Styrning i förhållande till mål

I betänkandet anges att målet för en samordnad statlig it-drift ska vara ökad säkerhet och kostnadseffektivitet i statliga myndigheters it-drift. Det föreslås vidare att anslutningen till det samordnade statliga tjänsteutbudet ska bygga på frivillighet. Statens servicecenter instämmer i att det för staten är angeläget att höja säkerhetsnivån avseende it-drift och att samordning är medlet för att göra det på ett effektivt sätt. Med anledning av pågående omvärldsutveckling har detta förhållningssätt aktualiserats ytterligare.

För att säkerställa att ökad säkerhet uppnås i enlighet med regeringens målsättning, föreslår Statens servicecenter att det i det fortsatta arbetet med etablerandet av en samordnad statlig it-drift utreds och konkretiseras vad som avses med angiven målsättning, samt hur den förhåller sig till målsättningen om ökad kostnadseffektivitet. I det sammanhanget bör det även övervägas om styrningen

av de statliga myndigheterna behöver utformas på ett sådant sätt att anslutning till den samordnade it-driften baseras på något annat än enbart frivillighet.

Statens servicecenters erfarenhet är att regeringens styrning av anslutning, såsom i någon form obligatorisk respektive frivillig, påverkar hur lång tid införandet av den samordnade it-driften tar och därmed också när önskvärda effekter uppstår. Med detta avses bl.a. att styrningen påverkar i vilken takt myndigheter ansluts, men också att den påverkar ingående myndigheters möjligheter att utifrån tydliga förutsättningar bygga upp ändamålsenliga tjänster. Mot bakgrund av Statens servicecenters förståelse av målsättningen som anges i betänkandet kommer det att bli svårt för samordningsmyndigheten respektive leverantörsmyndigheterna att dels under uppbyggnaden av tjänsterna veta vilken förmåga som krävs för att möta det samlade kundanslutningsbehovet, dels hur förmågan i sig behöver se ut över tid. Denna osäkerhet kan även innebära ett ekonomiskt risktagande för såväl leverantörsmyndigheterna som kundmyndigheterna.

Finansiering

Statens servicecenter tillstyrker förslaget i betänkandet att verksamhet som bedrivs av den samordnande myndigheten ska vara anslagsfinansierad. Statens servicecenters erfarenhet är att det är svårt att med avgifter säkerställa nödvändiga förutsättningar att bygga tillräcklig utvecklings- och leveransförmåga innan volymerna uppnår en viss storlek. Det innebär en risk att nödvändig samordning och utveckling uteblir. Att bygga den samordnade it-driften på en modell där en delmängd av avgifterna går till den samordnande myndigheten riskerar vidare att bli komplext, givet att alla aktörer ska ha full kostnadstäckning och har olika kostnadsmassa och kostnadsstruktur som bas.

Statens servicecenter tillstyrker vidare förslaget om att den samordnande myndigheten får lämna bidragsmedel från anslag 2.7 Digital Förvaltning till myndigheter som är i behov av ekonomiskt stöd för att ansluta sig och för verksamhetsinvesteringar för utveckling av det samordnade statliga tjänsteutbudet. Detta förfarande ger ur Statens servicecenters perspektiv en möjlighet för regeringen att styra utvecklingstakten i den samordnade statliga it-driften. Statens servicecenter föreslår att det i det fortsatta arbetet med etablerandet av en samordnad statlig it-drift utreds och förtydligas för vilken

utveckling och förvaltning sådana medel får lämnas, samt hur stora dessa medel ska vara.

Säkerhet

Samordnad statlig it-drift som en del av det civila försvaret

Statens servicecenter tillstyrker att en säker och samordnad statlig it-drift har en central roll i ett stärkt civilt försvar. I samband med inrättandet av varaktiga former för samordnad statlig it-drift bör det därför även tas ställning till den samordnade statliga it-driftens roll i organiseringen av det civila försvaret. I likhet med vad som diskuteras i betänkandet vill Statens servicecenter framhålla att det även är viktigt att det fortsatta arbetet beaktar den statliga it-driftens robusthet och redundans i relation till totalförsvarets behov.

Säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter

I betänkandet görs bedömningen att säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter inte ska hanteras inom det samordnade statliga tjänsteutbudet. Enligt Statens servicecenter skulle det utgöra en alltför långtgående begränsning som innebär en risk i förhållande till regeringens målsättning. Begränsningen skulle förmodligen dels påverka flera myndigheter i deras bedömning av huruvida tjänsterna lämpar sig för deras verksamhet, dels innebära att myndigheter skulle behöva dela upp it-driften mellan flera aktörer för att omhänderta myndighetens samlade verksamhetsbehov. Sammantaget kan en sådan begränsning leda till att flera myndigheter väljer att tillse sitt samlade behov av it-drift på annat sätt. Särskilt om anslutning enbart sker på frivillig grund.

Bedömningen i betänkandet avseende säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter saknar motivering och är med Statens servicecenters utgångspunkter inte heller i linje med Försvarmaktens uttalande att det inte finns något hinder att inkludera säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i ett samordnat statligt tjänsteutbud så länge det inte rör sig om kvalificerat hemliga uppgifter. Enligt Statens servicecenters bedömning skulle vissa delar av tjänsteutbudet kunna etableras på ett sådant sätt att säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter, som utgör i vart fall begränsat hemliga uppgifter, kan ingå. Utmaningarna kopplat till en sådan tjänst får hanteras av den samordnande myndigheten och leverantörsmyndigheterna.

It-driftutrymmen

I februari 2017 överlämnade Statens servicecenter delrapporten *En gemensam statlig molntjänst för myndigheternas it-drift (dnr 10052-2016/1121, ISBN: 978-88631-01-5)* till regeringen. I delrapporten redogjorde Statens servicecenter för det vid den tiden försämrade omvärldsläget och behovet av att staten kraftsamlar för att möta de allvarliga hot och risker som föreligger, samt för möjligheten att genom gemensamma it-driftlösningar höja statens förmåga att motstå bland annat cyberangrepp och underrättelseoperationer. Bland annat föreslogs att statens it-drift bör samlas i robusta och säkra it-driftutrymmen (bergrumsanläggningar eller motsvarande) med säker tillgång till elkraft och datakommunikation. Statens servicecenters rapport följdes av Fortifikationsverkets förstudie om *Skyddade it-utrymmen för offentliga aktörer inom samhällsviktig verksamhet* samt Post- och telestyrelsens rapport *Förslag till en förvaltningsmodell för skyddade it-utrymmen (dnr 17-8280)*. Statens servicecenter anser det angeläget att frågan om säkra it-driftutrymmen inkluderas i det fortsatta arbetet med etablerandet av varaktiga former för samordnad statlig it-drift.

Tjänsteutformning och privata leverantörer som en del av tjänsteutbudet

Statens servicecenter tillstyrker utredarens bedömning att privata tjänsteleverantörer bör ingå som en del av tjänsteutbudet inom det samordnade statliga tjänsteutbudet. Privata leverantörer kan dels ingå som produktleverantörer eller underkontrakterade tjänsteleverantörer till leverantörsmyndigheterna, dels som separata fristående leverantör av tjänster som upphandlats t.ex. genom ramavtal. Att anlita flera privata leverantörer av it-driftstjänster kan dock vara komplext och ställer krav på beställarens förmåga att integrera leveranser från flera leverantörer i sin verksamhet. Bristande förmåga på området kan medföra oönskade kostnader, brister i samlad funktionalitet och bristande kontroll och insyn över total säkerhetsförmåga i leveransen. Betänkandet innehåller relativt begränsade analyser och bedömningar inom detta område och Statens servicecenter föreslår därför att det i det fortsatta arbetet med etablerandet av varaktiga former för samordnad statlig it-drift även utreds hur framförallt mindre myndigheter kan få stöd även i detta hänseende. Något som då särskilt bör utredas är om rollen för den samordnande myndigheten och

leverantörsmyndigheterna ska utökas till att även inkludera stöd till anslutna myndigheter avseende samverkan med privata leverantörer under tjänstens hela livslängd.

De tjänster som erbjuds bör så långt möjligt standardiseras för att underlätta myndigheternas anslutning, men också för att underlätta integration av tjänster från olika leverantörer samt förvaltning av tjänsten över tjänstens livslängd för att därigenom minska totalkostnaden för tjänsten över tid. Slutligen behöver betänkandets bedömning att nya tjänster i första hand ska upphandlas av privata aktörer ställas i relation till både målsättningen med en samordnad it-drift och betänkandets förslag i övrigt.

I detta ärende har generaldirektör Åsa Lindh beslutat efter föredragning av chefen för it-avdelningen Johan Göthberg. I den slutliga handläggningen har också rättschefen Gustaf Johnssén deltagit.

Åsa Lindh

Johan Göthberg